

НЕКОЛИКО ТАБЛИЦА ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ УСКРШЊИХ ДАТУМА.

Опраштајући се са својим дугогодишњим савесним прикупљањем старих српских записа и натписа, сређивањем и публикавањем, покојни академик Љубомир Стојановић приопштио је и једну таблицу, из које се брзо човек може обавестити кад које године пада Ускрс, кад зна круг сунца и месеца за ту годину.¹

„Кругови сунца поређани су тако, да се, почињући од дна првог ступца навише додаје по 11, на увратине (у другом ступцу са врха наниже, у трећем на више ит.д.). Ако збир пређе 28 тај се број одузима ($3 + 11 = 14$; $14 + 11 = 25$; $25 + 11 = 36$ $36 - 28 = 8$; $8 + 11 = 19$ ит.д.). Кругови месеца поређани су тако, да се почињући са дна додаје по 11. Ако збир пређе 19, тај се број одузима ($5 + 11 = 16$; $16 + 11 = 27 - 19 = 8$ ит.д.)“²

Кад се зна круг и сунца и месеца, онда ваља да се „по таблици од круга месеца иде у десно, а од круга сунца наниже, и где се линије састану, то је ускршњи датум месеца марта или априла.“⁴

Кад се човек оријентише, онда то није компликовано, као што изгледа. Али ја сам покушао да ту таблицу мало преиначим и учиним приступачнијом. Кругове сунца поређао сам исто као и Стојановић у четири хоризонтална реда по седам бројева у сваком реду, (јер сунчевих кругова има 28), али не као Стојановић, него по бројном реду, како се они нижу, задржавајући ипак

1) Види писмо Ptolemaeo syncretico ep. lib. I, 2 col. 84 B; упореди I Кор. 15, 2.

2) Љуб. Стојановић, Стари српски записи и натписи VI (1926), 217.

3) Ibidem.

4) Ibid. 216.

везу или групу од по 4 круга, као што их је Стојановић груписао. Код круга месеца узео сам сасвим други систем. Поређао сам их просто бројним редом један испод другог од 1 до 19. Тиме је избегнут онај испревертани ред, који омета и задржава брзо изналагање жељеног датума.

Ако хоћемо да изнађемо датум празновања Ускрса ма које године поступићемо овако: знамо круг сунца и круг месеца. Потражићемо круг сунца у једном од она четири горња водоравна реда, где су кругови сунца груписани. Кад га нађемо спуштамо се вертикално рубриком у којој је наш круг сунца и идемо све до квадратића, коме с леве стране одговара круг месеца, који смо изнашли. Датум у том крадратићу, где се стичу круг сунца и круг месеца — датум је Ускрса, који се празнује оне године, за коју смо изнашли и знамо круг сунца и круг месеца.

Налазим да је овај начин једноставнији и да се брже може наћи датум, него у Стојановићевој табlici. Ради још боље оријентације, ја сам код појединих бројева, који одговарају мартовским датумима празновања Ускрса, ставио М. Бројеви где нема слова М, означавају априлске дане празновања Ускрса.

Другу таблицу израдио сам по данима празновања Ускрса, почев од најранијег датума кад се Ускрс може славити — 22. марта — па до најдоцнијег датума — 25. априла. Први квадрат, као што је назначено, обележава круг месеца; други квадрат — круг сунца. Тако се, помоћу ове таблице, може контролисати резултат добивен из прве таблице.

Да објасним примером: Године 1932. круг месеца је 11, а круг сунца 20. Ако на првој табlici потражимо у она 4 реда, у којима су груписани кругови сунца, број 20, који одговара кругу сунца за 1932. г. — наћићемо тај број у трећем хоризонталном и седмом вертикалном квадрату. По упуству, горе наведеном, спуштамо се том рубриком вертикално доле и идемо све донде, док с леве стране не наиђемо на рубрику, која обележава круг месеца — у нашем случају 11. У том квадратићу, где се стичу круг сунца и круг месеца, стоји: 18. Поред броја 18 не стоји слово М. Значи да је то 18. април. Рачунски може се утврдити, да 1932. г. Ускрс пада збиља 18. априла.

Можемо погледати и другу таблицу. Тражимо 18. април, да видимо којим круговима сунца и месеца одговара 18. април, датум за који смо изнашли да је дан кад се слави Ускрс. У

тој рубрици налазимо да се 18. априла слави Ускрс, кад су кругови месеца 8, 11, 16, 19, а сунца 9, 15, 20, 26. Наши су кругови: месеца 11, а сунца 20. Дакле, наш је рачун тачан.

Најзад, у трећу таблицу уносим деветнаест случајева када су круг сунца и месеца исти и одмах се може видети, када се у тим случајевима у марту или априлу празнује Ускрс.

Пример: Године 1941. и круг сунца и круг месеца биће 1
 $1941 + 17 = 1958 : 19 = 103$ и остаје 1; то је круг месеца
 $1941 + 20 = 1961 : 28 = 70$ и остаје 1 то је круг сунца
 $1 \times 11 = 11 + 3 = 14$ 14 је епакта
 $30 - 14 = 16$ 16. март је младина
 $16 + 15 + 2 = 33 - 31 = 2$ 2. април је пасхална граница
 $1 + 7 = 8 - 6 = 2$ 1. септембар пада у недељу
 1. април пада у понедељак
 2. април пада у уторак

У прву недељу после пасхалне границе (2. априла) празнује се Ускрс, а то је 7. април.

На таблици бр. I сунчев круг I налази се у првом хоризонталном и трећем вертикалном реду. Спуштајући се одатле у рубрику која одговара првом месечевом кругу, линије се стичу у квадратић, у коме је број 7. Значи да је 7. април дан празновања Ускрса, кад је круг и сунца и месеца 1. На таблици бр. II под 7. априлом налазимо да се Ускрс слави тог дана, ако су кругови месеца (1, 9, 12, 17, а сунца: 1, 7, 12, 18. Ми имамо кругове 1. Значи да се и тиме потврђује тачност нашег броја, који смо изнашли у таблици бр. I. Најзад, на таблици бр. III видимо да се увек, кад су круг сунца и круг месеца 1, Ускрс празнује 7. априла.

Или: Године 1942. и круг сунца и круг месеца биће 2.
 $1942 + 17 = 1959 : 19 = 103$ и 2 остаје то је круг месеца
 $1942 + 20 = 1962 : 28 = 70$ и 2 остаје то је круг сунца
 $2 \times 11 = 22 + 3 = 25$ 25 је епакта
 $30 - 25 = 5$ 5. марта је младина
 $5 + 15 + 2 = 22$ 22. март је пасх. граница
 1. сеп. је у понедељак—(2)

Од недељног дана првог септембра одузимамо за март 2 т.ј. 2—2.

Остаје нула, т.ј. субота.

1. март је у суботу

Кад се од недељног дана 1. марта (7) одузме 1 и остатак додамо датуму пасхалне границе, добићемо: $7 - 1 = 6$
 $6 + 22 = 28$. Пошто је збир већи од 7, поделимо га са 7 ($28 : 7 = 4$.) Немамо остатка, што значи да је тај дан субота. 22. март (пасхана граница) пада у суботу.

У прву недељу иза пасхалне границе славио Ускрс, а то је 23. марта.

То се потврђује и таблицом бр. I и таблицом бр. II.

ТАБЛИЦА БР. I

КРУГ СУНЦА	3	2	1	6	5	4	9	
	8	13	7	17	11	10	15	
	14	19	12	23	16	21	20	
	25	24	18	28	22	27	26	
КРУГ МЕСЕЦА	1	5	6	7	8	9	3	4
	2	29 м	23 м	24 м	25 м	26 м	27 м	28 м
	3	12	13	14	15	16	17	11
	4	5	6	31 м	1	2	3	4
	5	19	20	21	22	23	24	25
	6	12	13	14	8	9	10	11
	7	29 м	30 м	31 м	1	2	3	28 м
	8	19	20	21	22	16	17	18
	9	5	6	7	8	9	10	11
	10	29 м	30 м	31 м	25 м	26 м	27 м	28 м
	11	19	13	14	15	16	17	18
	12	5	6	7	8	2	3	4
	13	22 м	23 м	24 м	25 м	26 м	27 м	28 м
	14	12	13	14	15	16	10	11
	15	5	30 м	31 м	1	2	3	4
	16	19	20	21	22	23	24	18
	17	12	6	7	8	9	10	11
	18	29 м	30 м	31 м	1	26 м	27 м	28 м
	19	19	20	14	15	16	17	18

ТАБЛИЦА БР. II

Ускрс се празнује:

Кад је:

	круг месеца	круг сунца
22. марта	13	3, 8, 14, 25
23. „	2, 13	2, 13, 19, 24
24. „	2, 13	1, 7, 12, 18
25. „	2, 10, 13	6, 17, 23, 28
26. „	2, 10, 13, 18	5, 11, 16, 22
27. „	2, 10, 13, 18	4, 10, 21, 27
28. „	2, 7, 10, 13, 18	9, 5, 20, 26
29. „	2, 7, 10, 18	3, 8, 14, 25
30. „	7, 10, 15, 18	2, 13, 19, 24
31. „	4, 7, 10, 15, 18	1, 7, 12, 18
1. април	4, 7, 15, 18	6, 17, 23, 28
2. „	4, 7, 12, 15	5, 11, 16, 22
3. „	1, 4, 7, 12, 15	4, 10, 21, 27
4. „	1, 4, 12, 15	9, 15, 20, 26
5. „	1, 4, 9, 12, 15	3, 8, 14, 25
6. „	1, 4, 9, 12, 17	2, 13, 19, 24
7. „	1, 9, 12, 17	1, 7, 12, 18
8. „	1, 6, 9, 12, 17	6, 17, 23, 28
9. „	1, 6, 9, 17	5, 11, 16, 22
10. „	6, 9, 14, 17	4, 10, 21, 27
11. „	3, 6, 9, 14, 17	9, 15, 20, 26
12. „	3, 6, 14, 17	3, 8, 14, 25
13. „	3, 6, 11, 14	2, 13, 19, 24
14. „	3, 6, 11, 14, 19	1, 7, 12, 18
15. „	3, 11, 14, 19	6, 17, 23, 28
16. „	3, 8, 11, 14, 19	5, 11, 16, 22
17. „	3, 8, 11, 19	4, 10, 21, 27
18. „	8, 11, 16, 19	9, 15, 20, 26
19. „	5, 8, 11, 16, 19	3, 8, 14, 25
20. „	5, 8, 16, 19	2, 13, 19, 24
21. „	5, 8, 16	1, 7, 12, 18
22. „	5, 8, 16	6, 17, 23, 28
23. „	5, 16	5, 11, 16, 22
24. „	5, 16	4, 10, 21, 27
25. „	5	9, 15, 20, 26

ТАБЛИЦА БР. III

Кад су и круг сунца и круг месеца:

Ускрс се слави:

1		7. априла
2		23. марта
3		12. априла
4		3. „
5		23. „
6		8. „
7		31. марта
8		19. априла
9		11. „
10		27. марта
11		16. априла
12		7. „
13		23. марта
14		12. априла
15		4. „
16		23. „
17		8. „
18		31. марта
19		20. априла

М. Пурковић.